DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN
ROGALAND

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Vi danser, altså er vi!
Foto: Steinar Engelsen

RITMOS DEL CARIBE

Alain Morales og Geldys Morales Feito

Klassetrinn: 5.-7.

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN
ROGALAND

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

Programpresentasjon

Ryktet forteller at de karibiske landene besitter et rytmisk skattkammer der menneskene spiller og danser i gatene, uavhengig av alder og dyktighet og at hverdagen dermed er en fest.
Dette til tross for knappe økonomiske ressurser i flere av landene, ikke minst på Cuba etter kommunistenes statskupp i 1959, hvor regimet satte sterke begrensninger for befolkningen.
Dansen og musikken i Karbia er tilgangsnøkkelen i menneskenes livsfølelse, til nærværet i egen kropp, til fellesskap, glede og livsenergi.

Gjennom **Ritmos del Caribe** møter dere den cubanske danseren Geldys Morales Feito og hennes bror Alain Morales. De tar dere med gjennom Karibia og sørger for å trigge rytmene i dere og gi en overdose musikalsk energi og danseglede. Dere vil bli kjent med fem av de største karibiske landene og deres musikalske røtter og viktigste danser.

Rytmer finnes i alle fenomener, i det å sykle, sparke fotball, gå, snakke, ja til og med det å puste, organiseres rytmisk. Årstidenes rytmer i naturen, spedbarnet som i mors liv kjenner hver minste bevegelse som gjentas som rytmemønstre. Fotballspillere med deres trenere henter inspirasjon fra land der menneskene danser, fordi dans er en viktig del av det å bli en god fotballspiller. Det handler også der om timing, rytmisk flyt, fleksibilitet og ikke minst energi og livsutfoldelse.

Når MadCon-låta *Glow* fikk mennesker til å danse gjennom gatene i Europa under Grand Prix, og zumbaen og salsaen går som en farsott gjennom alle verdens kontinenter, når "Waka Waka" danselåten til Shakira blir fotball VM`s store hit, så handler det alt sammen om å uttrykke følelser gjennom musikk inspirert av afro-karibiske rytmer.

Dagsplan: Total varighet ca. 3,5 timer
70 min - gruppe 1 (liten pause inni økten)
5 min - pause for utøverne
70 min - gruppe 2 (liten pause inni økten)
25 min - felles matpause
45 min - felles dans for begge grupper

- Elevene som skal delta møter opp i gymsalen og setter seg i en ring på gulvet. Tidspunkt for fremmøte står i turneplanen www.skolesekken-rogaland.no
- Danseworkshopen starter med en 10 minutters danseforestilling av Geldys.
- Elevene får deretter en god økt med rytmer og dans, ispedd litt historie, litt samfunnsfag, sang, telling på spansk, geografi, noe mer kultur og ikke minst spansk språk.
- Sammen med instruktørene danser elevene fra de to gruppene med og mot hverandre på slutten av dagen.
- Elevene har nå lært å danse grunntrinnene i merengue, cha cha cha, salsa, conga og mambo.

Presentasjon av utøverne

Geldys Morales Feito er fra Havanna, Cuba, hun er utdannet danser. De siste årene før hun kom til Europa danset hun i Compañia Folclórica JJ i Havanna, som jevnlig har oppsetninger for både TV og teaterscener på Cuba; samtidig hadde hun oppdrag for dansegrupper som kom tilreisende til Cuba, bl.a. for dansereisene til SalsaNor. Hun har siden 2007 undervist salsa og andre cubanske danser ved danseskolen SalsaNor i Stavanger på fast basis, samt reist rundt og arbeidet på ulike dansefestivaler i hele Europa.

Alain Morales er Geldys bror. Han er utdannet danser, ved skolen til den kjente Cubanske danseren og koreografen Narciso Medina, og er bosatt i Torino,Italia. Han behersker et vidt spekter av dans, fra klassisk ballett, afrocubansk, latinamerikansk pardans til hip hop og "Michael Jackson"-dans. Han kom fra Cuba til Italia i 2003 hvor han har vært med i ulike dansegrupper og undervist på festivaler. Han har de siste årene vært instruktør ved danseskolen SalsaNor. Danser i filmen ”StreetDance II” (i 3D).

Utøverne vil snakke spansk og engelsk.
Dansen læres gjennom imitasjon og nonverbal kommunikasjon.

Praktisk info

- Antall elever:	Maks 40 elever i hver gruppe. Gruppene inndeles av lærer på forhånd.
- Varighet:	Total varighet ca. 3,5 timer
- Blending:	Om mulig (kun spotlight) under danseforestilling i starten.
- Mat/drikke:	Det er fint om utøverne kan få tilbud om enkelt brødmåltid mellom øktene, dersom det ikke er kantine eller mulighet til å kjøpe noe. Vann til danserne under workshop ønskes.
- Bærehjelp:	0
- Opprigg:	30 minutter
- Garderobe:	Ja
- Strøm:	Har med eget anlegg. Vanlig strøm.
- Teknisk:	Whiteboard (eventuelt flipover) og penn.
- Rombeskrivelse:	Gymsal. Gulv uten teppe, aller helst tregulv. Gulv med fliser og gulvbelegg kan gå an. Rommet må være klart 30 minutter før start.
Oppsett:	Utøverne henger opp et klede på veggen bak seg, eksempel i ribbeveggen. For å utnytte rommet best, bruk langsiden av gymsalen.
- Elevene:	(og lærerne) danser barføtt, ikke sæggebukser, men løse klær det er lett å bevege seg i, ta med drikkeflasker med vann, samt banan eller andre raske, sunne karbohydrater.
- Lærerens rolle:	Det er veldig viktig at læreren deltar i dansen. En av lærerne gjør videoopptak av dansetrinnene og resultatet, til bruk i undervisning, samt delta i dansen sammen med elevene.

FORSLAG TIL HVA ELEVER OG LÆRERE KAN JOBBE MED

FAG	Musikk, dans, samfunnsfag, mat og helse, kroppsøving, norsk, religion og digital kompetanse.
EMNE	Dans, lytting, kulturforståelse, tverrfaglig arbeid
MÅLGRUPPE	5-7 trinn (Kan også utvides)
TIDSRAMME	Fra en dag til en temauke som ender i en åpen kveld eller kulturfrokost for foreldre og søsken.
RESSURSER	God gulvplass, lærerveiledning, videosnutter med dansetrinn.

Se også boken *Bruk konserten!* Eller www.rikskonsertene.no/brukkonserten for ideer til undervisningsopplegg.

MÅL

Mål LK06
Eleven skal beherske noen norske danser og danser fra andre land (musikk 5. – 7. trinn). Eleven skal uttrykke egne ideer, tanker og følelser gjennom bevegelser og dans (musikk 5. – 7. trinn) Eleven skal beherske å danse enkle danser fra ulike kulturer (kroppsøving 5. – 7. trinn). Eleven skal presentere skjønnlitteratur og fagstoff og uttrykke egne meninger (norsk 5. – 7. trinn). Eleven skal kunne bruke digitale verktøy (generelle mål). Eleven skal kunne forklare forskjell mellom å leve i et demokrati og i et samfunn uten demokrati (samfunnsfag 5.-7. trinn).

Framgangsmåte

Ta utgangspunkt i **Ritmos del Caribe** og diskuter med elevene hvordan de opplevde workshopen. Kunne man gjennom musikken og dansen høre og oppleve ikke-musikalske særtrekk fra Cuba? I så fall hva? Opplevde de kulturuttrykket i workshopen som lokalt eller spor av mer globale kulturuttrykk?
Diskuter så med elevene hva dere kan gjøre for at workshopen kan bli en del av en større helhet hvor dere har som mål at alle sanser skal bli berørt. La elevene være delaktig i planleggingen og gjennomføringen av en temadag/uke hvor også foreldre / foresatt kan inviteres og involveres.

Mulige aktiviteter for en temadag/uke kan være:

Geografigruppe: Finn ut mer om Karibia, i hvilken verdensdel ligger det i? Avgrens området og velg en av øyene og dens hovedstad. F. eks. Cuba. Hvordan ser det ut i denne byen? Hvor mange mennesker bor det der? Er det spesielle historiske eller politiske hendelser som har skjedd der? Hva har de i så fall har ført til i samfunnet. Lag en veggavis eller en utstilling om Karibia.

Matgruppe: Lag mat fra Karibia. Diskuter likheter og ulikheter i mattradisjonene. Inviter foreldre, foresatte, og søsken på matlaging.

Fortellergruppe: Hvilke fortellinger finner dere fra Karibia? Snakk om hvordan eventyr kan vandre over landegrenser og om hvilke tilpasninger som blir gjort i hvert enkelt land.

Dansegruppe: gruppa kan jobbe videre med dansetrinnene de lærte på workshopen ved hjelp av videoene dere finner her under ressurser.Elevene kan da bruke videoene både i forkant og etterkant av workshopen og deretter arrangere dansetreff med medelever i friminuttene.
Søke opp musikk på grunnlag av linkene fra lærerveiledningen samt frisøk, og sette sammen en dansesekvens. De kan danse til latin hip hop eller salsamusikk.
Idet dette er en workshop som hele 5. til 7. trinn tar del i, kan man fokusere på å skape en skole hvor alle danser, slik de gjør det i Karibia. De eldste elevene kan lære bort noen av trinnene til de yngre elevene.

Musikkgruppe: elevene kan få i oppgave å lytte til musikk av populærartister evt. artister de vanligvis hører på, for å se om de oppdager innslag av latinske rytmer eller instrumenter.
Videre kan de forberede seg ved å lytte til noen av de nevnte cubanske rytmene, både de eldre, originale artistene samt aktuelle artister som bruker latinamerikanske rytmer i sin musikk.

Er det noen elever fra Karibia på skolen? Oppfordre dem til å ta med fortellinger, danser og sanger hjemmefra. Invitere også foreldrene til å komme på skolen å fortelle om landet sitt, og til å hjelpe til med innøving av sanger, danser og matlaging.

Alle gruppene viser frem sitt arbeid på denne åpne dagen. La hver gruppe få sitt sted på skolen, ute eller inne, hvor de presenterer sitt arbeid. Familie og venner rullerer fra stasjon til stasjon. Gruppene kan også sette sammen arbeidet til en helhetlig forestilling.

Hvorfor?

- Elevene lærer å sette en workshop inn i en større sammenheng.
- Elevene lærer om Karibia
- Elevene øker sin kulturelle forståelse av verden gjennom å fordype seg i en spesifikk kultur.
- Elevene utforsker hvordan man kan sanse kulturelle uttrykk på forskjellige måter, som gjennom kropp, hørsel, syn, smak og følelser.

Læremateriell

Tradisjonell musikk og dans:

- Afrokubansk urdans**:** http://www.youtube.com/watch?v=rl74nvYSOWQ
- Klassisk mambo med cubanske Perez Prado: http://www.youtube.com/watch?v=KQeV8R5e1so
- Salsa fra et av Cubas aktuelle salsaorkestre Manolito y su trabuco: http://www.youtube.com/watch?v=MhoNdSgvPJs
- Søk forøvrig på nettet etter klassisk cha-cha-cha med cubanske Ruben Gonzales "La Engañadora", den cubanske pianisten kjent fra den prisbelønte filmen *Buena Vista Social Club.*

Cuba, et av landene i Karibia, har lang musikktradisjon og er opphavet til en rekke kjente latinske rytmer, f.eks. bolero, habanera (forgjenger til tango), cha-cha-cha, mambo m.fl.
En annen viktig sjanger i Cubas rytmehistorie er rumba. Denne rytmen og dansen har sterke afrikanske røtter, og hovedinstrumentene er perkusjon og sang.

Salsa betyr "saus" på spansk, og illustrerer at denne nyere musikkformen nettopp er en blanding, en saus, av flere av disse eldre rytmene. Typiske rytmeinstrumenter i salsa er claves (to trepinner som markerer grunnrytmen), maracas, bongotrommer, congas og timbal dem.

Populær musikk og dans:

- Kubansk musikk: www.timba.com
- Det er et sort antall aktuelle popartister som både bruker karibiske rytmer eller som har klar innflytelse fra salsa og andre latinske rytmer i sin musikk. Eksempler på dette er; Robbie Williams, U2, Sting, Madonna, Shakira, Christina Aguilera, Ricky Martin, Beatles, Enrique Iglesias, Bo Kaspers Orkester, Timbuktu, og mange flere. www.youtube.com

Ritmos del Caribe er utviklet av Reidun Svabø, Geldys Morales og produsent Gine Heien.

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN
ROGALAND

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

DKS ROGALAND

Spørsmål om programmet:
Gine Heien
Gine.heien@rogfk.no tlf. 51 51 66 72, mob 40452734

Spørsmål om turnéplan:
Elin Hetland
elin.hetland@rogfk.no
tlf 51 51 68 79

Den kulturelle skolesekken er ei nasjonal satsing der kultur- og opplæringssektoren samarbeider om å nå dei måla som er nedfelt i Stortingsmelding nr. 8 (2007 – 2008) *Kulturell skulesekk for framtida*. Måla for DKS er:

- å medverka til at elevar i skulen får eit profesjonelt kunst- og kulturtilbod
- å leggja til rette for at elevar i skulen lettare skal få tilgang til, gjera seg kjende med og utvikla forståing for kunst- og kulturuttrykk av alle slag
- å medverka til ei heilskapleg innlemming av kunstnarlege og kulturelle uttrykk i realiseringa av skulen sine læringsmål.

Rogaland fylkeskommune har ansvaret for ordninga i Rogaland og skal sikra at ho kjem alle elevar til gode og at produksjonane har høg kvalitet.

Opplæringssektoren har ansvaret for å leggja føre- og etterarbeid pedagogisk til rette for elevane, medan kultursektoren har ansvaret for kulturinnhaldet i DKS og for å informera om dette i god tid.

Den kulturelle skulesekken er finansiert av spelemidlar, og for skuleåret 2013/2014 har Rogaland fått i alt 16 millionar kroner til tiltak i grunn- og vidaregåande skular.

Kvart barn i grunnskulen får minimum ein DKS-produksjon og to rikskonsertar per år.
Dei vidaregåande skulane kan sjølv velja frå eit utval av produksjonar.

Meir informasjon og turnéplanar finst på www.skolesekken-rogaland.no